

Rapport

efter kvalitetsgranskning av Studie- och yrkes-
vägledningen vid Mohedaskolan i
Alvesta kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Mohedaskolan

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av studie- och yrkesvägledningen i grundskolan under hösten 2012 och våren 2013. Syftet med granskningen är att undersöka om eleverna på de granskade skolorna får den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till enligt skollag och läroplan och att verksamheten är av god kvalitet enligt på förhand definierade kriterier. Granskningen vid Mohedaskolan i Alvesta kommun ingår i denna kvalitetsgranskning.

Mohedaskolan besöktes den 22 – 23 november 2012. Ansvariga inspektörer är Hans Enckell och Linda Svensson. I denna rapport redovisar Skolinspektionen sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av studie- och yrkesvägledningen i grundskolan genomförs i totalt 26 kommunala och 8 fristående slumpvis utvalda skolor. I Alvesta kommun granskas även Vislandaskolan. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger den övergripande rapporten en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra granskade skolor. Det enskilda beslutet placeras därmed i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Mohedaskolan

På Mohedaskolan finns cirka 350 elever i årskurserna 1 – 9 samt förskoleklass. Skolan ligger i samhället Moheda cirka 15 km från centralorten Alvesta. Från 2010 är det Mohedas enda skola. Skolan bildades genom en sammanslagning av Mohedaskolan och den tidigare Vegbyskolan. Verksamheten leds av en rektor och en biträdande rektor.

I Mohedaskolan finns en studie- och yrkesvägledare som är anställd centralt i kommunen i resurs- och utvecklingsenheten i förvaltningen för barn- och ungdom. Tjänsten delas mellan kommunens tre högstadieskolor. En dag i veckan (20 procent av en heltidstjänst) är hon på Mohedaskolan. Hon har genomgått högskolans studie- och yrkesvägledarutbildning. Det finns ett samarbete med kommunens gymnasieskolas samt regionens studie- och yrkesvägledare.

I Alvesta kommun finns en gymnasieskola med de nationella programmen bygg- och anläggningsprogrammet, fordons- och transportprogrammet samt estetiska programmet. Övriga program erbjuds av fristående och kommunala gymnasieskolor i kommuner som angränsar till Alvesta kommun, framför allt i Växjö kommun, där de flesta eleverna läser vidare efter grundskolan i Mohedaskolan.

Resultat

1. Eleverna får kontinuerlig vägledning av sådan kvalitet att de kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.

1.1 Eleverna har tillgång till en kontinuerlig vägledning och en vägledning inför val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.

Här undersöks om eleverna har tillgång till studie- och yrkesvägledare eller annan personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning tillgodoses. Vidare granskas om studie- och yrkesvägledningen ges kontinuerligt i utbildningen. Slutligen undersöks om vägledning och information inför gymnasievalet organiseras på ett sätt som ger

eleverna underlag och förutsättningar att kunna göra väl underbyggda val av gymnasieutbildning.¹

I Mohedaskolan finns en utbildad studie- och yrkesvägledare som arbetar heltid på de tre skolor i kommunen som har årskurserna 7 – 9. En dag i veckan (20 procent av en heltidstjänst) är hon på Mohedaskolan och övrig tid finns hon tillgänglig via telefon eller e-post.

Studie- och yrkesvägledaren arbetar uteslutande med elever i årskurs 7 – 9. För eleverna i årskurs 9 erbjuds vägledningssamtal under hela arbetsåret med elever och ibland även föräldrar. Vid höstterminsstarten presenteras årsplaneringen för rektor, lärare och övrig personal. Kortare presentationer av studie- och yrkesvägledningen görs också för eleverna i årskurserna 7 – 9. I årskurs 8 får elever och föräldrar information om behörighetskrav till gymnasieskolan med mera. Studie- och yrkesvägledningen koncentreras på eleverna i årskurs 9 med information och vägledning inför valet av gymnasieutbildning. Eleverna får information om gymnasieskolan och de nationella programmen, beräkning av meritpoäng, språkval, behörighet, datum för ansökning med mera. Under hösten genomförs också föräldramöten och studiebesök på gymnasieskolor där varje elev besöker två skolor och två nationella program. Om elever önskar kan de besöka fler skolor eller program. Detta kompletteras av så kallade Öppet hus som gymnasieskolorna själva arrangerar. Skolan deltar också i det så kallade Framtidståget. Det är ett koncept utvecklat av ett företag som turnerar över hela landet och bjuder in elever från årskurs 9 till en lokal plats med presentation av olika val som eleverna kan göra, framtidsutsikter, företag och branscher. Mohedaskolan tar också del av näringslivsorganisationen Ung Företagsamhets (UF) utbildnings- och informationsutbud.

Enligt studie- och yrkesvägledaren erbjuds eleverna också individuella vägledningssamtal. Samtalen är frivilliga och eleverna kontaktar studie- och yrkesvägledaren vid behov. För elever som riskerar att inte bli behöriga till gymnasieskolan är vägledningssamtal obligatoriskt. Skolinspektionen ser dock att det ändå finns en risk att elever som är i behov av samtal inte själva uppmärksam-

¹ 2 kap. 29 § skollagen Lgr 11 avsnitt 2.6

mar detta och därmed går miste om viktig vägledning. Studie- och yrkesvägledaren berättar i intervju att hon tidigt försöker kontakta elever som riskerar att inte bli behöriga. Detta sker ofta i samarbete med elevernas mentorer och skolans kurator. I övrigt finns inget planerat eller utvecklat samarbete med lärarna i frågor som rör studie- och yrkesvägledning och hon känner inte till hur lärarna undervisar i ämnen som berör detta område.

Studie- och yrkesvägledaren framhåller i intervjun vikten av att vara opartisk i informations- och vägledningsarbetet. Arbetet har fokus på att stödja eleverna att strukturera upp vad de ska tänka på inför valet av gymnasieprogram och skola genom att ge en allsidig och objektiv information och vägledning. Det handlar till exempel om att förmedla ett kritiskt tänkande kring gymnasieskolornas marknadsföring.

Skolinspektionen har inför besöket på skolan låtit samtliga elever i årskurs 9 svara på en enkät om gymnasievalet och skolans insatser i samband med detta. Av enkätsvaren framgår att en majoritet av eleverna vet vilket gymnasieprogram och vilken skola de tänker välja. Som viktigaste informationskällor framhålls information genom besök på gymnasieskola, Internet och besök på så kallad gymnasiemässa. Vid intervjuer med elever i årskurs 9 beskriver de att skolans arbete med information varit lagom omfattande. De är medvetna om att de kan kontakta studie- och yrkesvägledaren för mer information och vägledning. Eleverna säger också att lärarna tar upp frågor om framtiden och gymnasievalet vid utvecklingssamtalen.

Samtliga intervjuade är positiva till den så kallade praon som genomförs i årskurs 8 och 9. Den omfattar totalt två veckor och syftar till att ge en bild av arbetslivet och att vara en förberdelse för gymnasievalet. Viss form av praon förekommer även i årskurserna 4 – 6 och då mest på föräldrarnas arbetsplatser. Mohedaskolan är den enda av de tre skolorna med elever i årskurserna 7 – 9 i kommunen som har detta mer omfattande upplägg av praon. Det är lärarna som organiserar praon samt förbereder och efterarbetar i sina respektive ämnen och klasser. I lärarintervjun framförs att praon ger eleverna *”en tanke och bild av att det finns en värld utanför skolan”*. Vidare framhölls att praon inte påverkade

elevernas rätt till den garanterade undervisningstiden, utan genomfördes utöver denna.

I intervjuer med lärarna framkommer att kontakterna med studie- och yrkesvägledaren är begränsade. En förklaring kan enligt lärarna vara att hon endast är på skolan en dag i veckan. De lärare som Skolinspektionen intervjuar känner inte till de mål som finns i kommunen eller de rekommendationer som finns i Skolverkets *Allmänna råd och kommentarer om studie- och yrkesorientering*. Lärarna ger i intervjun samtidigt uttryck för ett engagemang och intresse för att utveckla undervisningen om arbetsliv och framtid. Skolinspektionen ser det som angeläget att skolan kartlägger hur undervisningen kring arbetsliv organiseras idag och gör en plan för hur den kan utvecklas så att den tydligare samordnas med studie- och yrkesvägledningen.

Elever i årskurser lägre än 7 omfattas inte av studie- och yrkesvägledarens arbete i Alvesta kommun. Skolinspektionen ser tillfällen, så som till exempel språkvalet i årskurs 6, där studie- och yrkesvägledarens kompetens skulle kunna användas för att säkerställa elevernas behov av vägledning.

Det finns en övergripande plan för studie- och yrkesvägledarens arbete i kommunen för årskurserna 7 - 9. Som övergripande mål för verksamheten på kommunnivå anges att: *hålla vägledningssamtal med eleverna, vara konsult inom området vägledning för arbetslagen, resurs inom elevhälsan, ingå i skolövergripande nätverk inom kommunen samt att vara kontaktperson mellan grundskola – gymnasieskola – högskola*. Det görs dock ingen uppföljning eller utvärdering av målen och verksamheten ingår inte heller i Mohedaskolans systematiska kvalitetsarbete. På skolnivå finns en plan för prao som kortfattat även omfattar information inför gymnasievalet.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna har tillgång till studie- och yrkesvägledare och att de får information inför gymnasievalet. Eleverna får saklig och grundlig information om gymnasiet. Däremot visar granskningen att skolan inte har ett arbetssätt kring studie- och yrkesvägledning som säkerställer att varje enskild elev får det stöd och vägledning denne behöver, då vägledningssamtalen är frivilliga. Vidare saknas en övergripande plan för hur studie- och yrkesvägledningen ska genomföras före årskurs 7. Skolan saknar också rutiner för att samordna frågor om studie- och yrkesvägled-

ning, arbetsliv och framtid. Området behöver utvecklas så att studie- och yrkesvägledningen på Mohedaskolan ges mer kontinuerligt och integrerat i undervisningen under elevernas hela utbildning.

1.2 Skolan bidrar till att vidga elevernas perspektiv vad gäller utbildningar, branscher och yrken.

Här undersöks om studie- och yrkesvägledningen utgår från, och anpassas efter varje elevs behov så att eleverna får det stöd de behöver för att kunna fatta individuella och välgrundade val till gymnasieskolan. Vidare granskas om skolan medvetet arbetar för att eleverna ska utveckla förmågor som behövs för att kunna göra väl underbyggda studie- och yrkesval, kritiskt granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden. En övergripande frågeställning är om skolan bidrar till att vidga elevernas perspektiv vad gäller utbildningar, branscher och yrken. I detta ingår även att eleverna får inblick i närsamhället och dess arbetsliv och kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Slutligen granskas skolans arbete med att motverka att elevernas studie- och yrkesval begränsas av kön, social och kulturell bakgrund eller av eventuella funktionsnedsättningar.²

Som tidigare beskrivits finns det elever som inte efterfrågar eller inte blir kallade till enskilda vägledningssamtal, vilket innebär att det är svårt att säkert veta att eleverna får den vägledning de behöver. I Skolinspektionens enkät svarar en fjärdedel av eleverna att skolan behandlar flickor och pojkar olika när det gäller vägledning inför framtida studie- och yrkesval. Ingen av de intervjuade (rektor, studie- och yrkesvägledare, lärare och elever) ansåg att skolans arbete för att motverka traditionella könsmönster, var medvetet eller planerat. Eleverna skaffade till exempel praoplatserna själva, utan krav på att dessa skulle vidga elevernas perspektiv genom att till exempel komma i kontakt med yrkesområden de inte kände till sedan tidigare.

Nationell statistik visar på skillnader i pojkars och flickors meritvärde i årskurs 9. Medan genomsnittliga meritvärde är 225,3 för flickor är motsvarande värde för pojkar 212,4. I intervjuer med elever, lärare och rektor framkommer att skolan inte har någon strategi för att motverka att elevernas studie- och yrkesval begränsas av faktorer som kön, social- eller kulturell bakgrund. I jämförelse med förhållandet i övriga skolor i kommunen och riket når Mohedaskolan bättre resultat för både flickor och pojkar och pojkarnas resultat pekar på en markant förbättring under de senare åren. Den positiva utvecklingen till trots

² 10 kap. 2 § skollagen Lgr 11 avsnitt 2.6

finns skäl för skolan att analysera skillnaden mellan flickors och pojkars resultat vilket även Skolinspektionen pekade på i samband med tillsyn av skolan år 2010.

Det finns ett uttalat krav i de nationella styrdokumenterna på en anpassning av undervisningen i förhållande till elevernas behov, erfarenheter och intressen och på det stöd och de utmaningar eleverna behöver för att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar. Granskningen visar på ett engagemang och positiv inställning hos rektor och lärare för att utveckla undervisningen om arbetsliv och framtid. Detta skulle kunna bidra till en ökad motivation bland eleverna inför själva skolarbetet och kanske vidga elevernas perspektiv i samband med framtida val av gymnasieutbildning. Även vägledningsrollen skulle kunna ingå med återkommande koppling till studier och arbetsliv i naturliga undervisningssituationer.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att studie- och yrkesvägledningen vid Mohedaskolan anpassas så att eleverna får en bred information inför gymnasievalet. Med skolans upplägg att vägledningssamtalen är frivilliga finns dock en risk att elevernas möjlighet att diskutera framtida utbildnings- och yrkesfrågor begränsas. Verksamheten behöver vidare utvecklas så att den tydligare bidrar till att vidga elevernas perspektiv vad gäller utbildningar, branscher och yrken och att detta genomsyrar undervisningen vid skolan. Ytterst handlar det om att följa läroplanens och kursplanernas bestämmelser, mål och syften. Bland annat handlar det om att utbildningen ska utformas så att den motverkar traditionella könsmönster och bidrar till elevernas personliga utveckling.

2. Rektorn ger riktlinjer och förutsättningar för vägledningen så att den blir hela skolans ansvar.

Här undersöks att rektorn ser till att det finns riktlinjer för hur studie- och yrkesorienteringen ska organiseras. Att det finns system och rutiner för planering, uppföljning och utvärdering av målen för studie- och yrkesvägledningen, att det systematiska kvalitetsarbetet avseende studie- och yrkesvägledningen finns dokumenterat och att resultaten från uppföljningar och utvärderingar används till att förbättra kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen. Vidare granskas att rektorn ger riktlinjer och förutsättningar för att studie- och yrkesvägledningen blir ett uppdrag för hela skolan och att rektorn ser

till att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter inom studie- och yrkesvägledningen.³

Med utgångspunkt från att studie- och yrkesvägledaren arbetar på tre skolor har kommunen valt en central organisation med verksamhetschefen på förvaltningen som närmaste chef. Samtidigt som skolans rektor uttrycker förståelse för organisationen skulle han gärna vilja att studie- och yrkesvägledaren hade mer tid på skolan än en dag per vecka. Rektor bildar tillsammans med de övriga två rektorerna som har årskurserna 7-9 och studie- och yrkesvägledaren samt verksamhetschefen, en arbetsgrupp för studie- och yrkesvägledning.

Rektor är medveten om kraven för skolans studie- och yrkesvägledning och framhåller i intervju den lokala praoplanen för verksamheten. Rektor ser behov av att utveckla en kontinuerlig studie- och yrkesvägledning som även omfattar årskurserna före årskurs 7, vilket inte den övergripande planen omfattar. Det görs inte heller någon uppföljning eller utvärdering av planen och den ingår inte i skolans systematiska kvalitetsarbete. Planen saknar en utgångspunkt i de specifika behov som finns på Mohedaskolan.

Samtidigt som det finns ett engagemang bland den intervjuade personalen uttrycker rektor tveksamhet för om undervisningen motsvarar de krav som läroplanen ställer på studie- och yrkesvägledning inom ramen för undervisningen. Skolinspektionen ser betydelsen av att utveckla undervisningen om arbetsliv och framtid vilket skulle kunna bidra till en ökad motivation bland eleverna och därmed positivt påverka hela deras studiesituation.

I kommunens arbetsbeskrivning och planering 2012 – 2013 för studie- och yrkesvägledning anges att vägledaren *ska ha en dialog med arbetslagen och övrig personal*, vilket kan kopplas till läroplanens riktlinjer att *vara stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser*. Av intervjuer med lärare, studie- och yrkesvägledare, rektor och verksamhetschef framgår dock att det inte finns någon planerad samverkan kring studie- och yrkesvägledning på Mohedaskolan.

Skolinspektionen bedömer att rektor bör arbeta för att utveckla samarbetet mellan studie- och yrkesvägledaren och lärarna och förtydliga det gemensamma ansvar som alla som arbetar inom skolan har för studie- och yrkesvägledningen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att området behöver utvecklas så att skolans rektor tar ansvar för att studie- och yrkesvägledningen ge-

³ 2 kap. 9-10 §§ skollagen Lgr 11 avsnitt 2.8 4 kap. 4-6 §§ skollagen

nomförs integrerat i utbildningen och ingår i skolans systematiska kvalitetsarbete. Rektor behöver ge riktlinjer och förutsättningar för att studie- och yrkesvägledningen ska bli ett uppdrag för hela skolan så att frågor om studier och arbetsliv är integrerade i skolans ämnen. Rektor behöver i detta sammanhang också se över vilket behov av kompetensutveckling som behövs för att öka lärarnas kunskap om skolans uppdrag kring studie- och yrkesvägledning.

3. Huvudmannen tar ansvar för att skolornas studie- och yrkesvägledning fungerar på ett tillfredsställande sätt.

Här undersöks att huvudmannen ger skolorna förutsättningar att ge eleverna den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till. Vidare granskas att huvudmannen tar ansvar för att skolorna har tillgång till personal med sådan kompetens som krävs för att få arbeta med studie- och yrkesvägledning och att rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare får kompetensutveckling för att kunna utföra sina uppdrag. Här undersöks också att huvudmannen har system och rutiner för planering, uppföljning och utveckling av verksamheten, att kvalitetsarbetet dokumenteras och att resultaten används för att förbättra kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen.⁴

I Alvesta kommun finns en heltidsanställd studie- och yrkesvägledare på grundskolan med tjänst fördelat på tre skolor som har elever i årskurs 7 – 9. Eleverna i lägre årskurser och de som går i övriga skolor har i praktiken inte tillgång till någon studie- och yrkesvägledare. Kommunen har valt en central organisation med en verksamhetschef som chef för studie- och yrkesvägledaren. Dessa två bildar tillsammans med rektorerna en arbetsgrupp som möts varannan månad för att diskutera frågor som rör studie- och yrkesvägledningen. Det finns en övergripande plan för studie- och yrkesvägledarens arbete i kommunen. Som övergripande mål för verksamheten anges att: hålla vägledningssamtal med eleverna, vara konsult inom området vägledning för arbetslagen, resurs inom elevhälsan, ingå i skolövergripande nätverk inom kommunen samt att vara kontaktperson mellan grundskola – gymnasieskola – högskola. Planen omfattar dock inte elever före årskurs 7. Det görs inte heller någon uppföljning eller utvärdering av planen och den ingår inte i kommunens systematiska kvalitetsarbete.

I intervju med verksamhetschefen framkommer att kommunen i kommande kvalitetsarbete, även kommer att ha med studie- och yrkesvägledningen. Han

⁴ 2 kap. 8, 29-30 §§ skollagen 4 kap. 3–6 §§ skollagen 10 kap. 2 § skollagen Lgr 11 avsnitt 2.6

ser också behov av att utveckla en kontinuerlig studie- och yrkesvägledning som även omfattar årskurserna före årskurs 7.

I den övergripande planen anges syften som knyter an till nationella riktlinjer bland annat med att ge eleverna en neutral och opartisk vägledning. De utvecklingsområden som identifieras av Skolinspektionen – rektors ansvar för integrering av verksamheten i undervisningen, att arbetet även ska omfatta lägre årskurser än årskurs 7 och en vägledning som arbetar för att motverka att elevernas val till gymnasiet styrs av faktorer som kön, social och kulturell bakgrund, är inte definierade som mål för verksamheten. De mål som finns definierade för verksamheten är övergripande och ger begränsad möjlighet att följa upp. Kvalitetsarbetet i kommunen behöver utvecklas för att säkerställa att eleverna får den vägledning de har rätt till enligt skollag och läroplan. Såväl rektor som huvudmannen har själva identifierat ett antal av de brister som Skolinspektionen pekar på.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att huvudmannen tar ansvar för att Mohedaskolan har tillgång till personal med sådan kompetens som krävs för att få arbeta med studie- och yrkesvägledning. Alvesta kommun bör dock utveckla sitt systematiska kvalitetsarbete med system och rutiner för planering, uppföljning och utveckling av studie- och yrkesvägledningen. De mål som finns formulerade för verksamheten behöver utvecklas så att de bland annat genom konkretiseringar, till exempel användning av nyckeltal och resultatredovisningar, tydligare tar sin utgångspunkt i de krav som ställs i läroplan och skollag. I detta arbete behöver huvudmannen tydliggöra rektors ansvar och roll i studie- och yrkesvägledningen. Kommunen behöver vidare utveckla studie- och yrkesvägledningen till att omfatta grundskolans samtliga årskurser.

Syfte och frågeställningar

Syftet med granskningen är att bedöma om den granskade huvudmannen och skolan ger eleverna tillgång till den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till enligt skollag och läroplan. Skolinspektionen bedömer kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen och uppskattar verksamhetens ändamålsenlighet att förbereda eleverna för aktiva livsval.

Utvärderingar och forskning inom området visar att studie- och yrkesvägledningen ofta är lågt prioriterad i skolan och att det generellt finns brister i plane-

ring, uppföljning och utvärdering av vägledningen hos både skolor och huvudmän. Med utgångspunkt i detta granskar Skolinspektionen kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen i relation till det ansvar som rektor och huvudman har för att studie- och yrkesvägledningen utformas så att den når de nationella målen.

Följande tre frågeställningar ligger till grund för att kunna svara på den övergripande frågeställningen *om eleverna på skolan får den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till enligt skollag och läroplan*:

- *Ges alla elever tillgång till kontinuerlig vägledning av sådan kvalitet att eleverna kan göra medvetna och väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning?*
- *Ger rektorn riktlinjer och förutsättningar för vägledningen så att den blir hela skolans ansvar?*
- *Tar huvudmannen ansvar för att skolornas studie- och yrkesvägledning fungerar på ett tillfredsställande sätt?*

Metod och material

Inför granskningen på skolan har inspektörerna tagit del av dokument med relevans för skolans studie- och yrkesvägledning och även genomfört en enkätundersökning med elever i två årskurser.

Vid skolbesöket har inspektörerna genomfört intervjuer med rektor, studie- och yrkesvägledare lärare och elever. I granskningen ingår även en intervju med en representant för huvudmannen..

Besöket har avslutats med en återkoppling till rektor där inspektörerna redogör för Skolinspektionens preliminära bedömningar.

Dokumentstudier, enkäter och intervjuer utgör tillsammans det underlag utifrån vilket Skolinspektionen bedömer studie- och yrkesvägledningen på skolan.

Dokumentstudier

Dokumentstudierna ger en inblick i skolans organisation och arbete med studie- och yrkesvägledning och förbereder inspektörerna för skolbesöket genom att ge underlag för att ställa frågor.

Intervjuer

Vid skolbesöken genomförs intervjuer i grupp och enskilt. Intervju med **rektor** och representant för **huvudmannen** sker separat och utgör ett viktigt underlag för att förstå de strukturer och förutsättningar som finns för verksamheten. Intervju med **studie- och yrkesvägledare** ger en ökad förståelse för den vägledning som ges på skolan och vilka förutsättningar vägledaren har att följa bestämmelser i skollag och läroplan. **Lärare** i flera ämnen och från flera årskurser på skolan intervjuas i grupp. Dessa intervjuer ger underlag för att ta reda på om studie- och yrkesvägledningen är ett ansvar som delas av alla på skolan. **Elever** i årskurs 9 intervjuas i grupp. Vid Mohedaskolan har även elever i lägre årskurser intervjuats. Elever ur lägre årskurser bidrar också med sina erfarenheter genom enkätsvar. I intervjuerna med eleverna kommer inspektörerna åt mer kvalitativa aspekter av de frågor som granskningen ska besvara.

Elevenkäter

Elevenkäterna utgör ett komplement för att få svar på de centrala frågeställningarna och ett jämförelsematerial till det underlag som samlas in vid intervjuerna på skolan.

Författningsstöd till Skolinspektionens kvalitetsgranskning av studie- och yrkesvägledningen i grundskolan

Skollagen 1 kap. Inledande bestämmelser

Lika tillgång till utbildning

8§ Alla ska, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i denna lag.

I diskrimineringslagen (2008:567) finns bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområden oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.

Skollagen 2 kap. Huvudmän och ansvarsfördelning

Huvudmän inom skolväsendet

Huvudmannens ansvar för utbildningen

8§ Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Ledning av utbildningen

Rektor och förskolechef

9§ Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Det pedagogiska arbetet vid en förskoleenhet ska ledas och samordnas av en förskolechef. Dessa ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

10§ Rektorn och förskolechefen beslutar om sin enhets inre organisation och fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn och förskolechefen får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

Studie- och yrkesvägledning

Tillgång

29§ Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

Behörighet

30§ För att få anställas utan tidsbegränsning för studie- och yrkesvägledning ska den sökande ha en utbildning avsedd för sådan verksamhet. Den som inte uppfyller kravet enligt första stycket får anställas för studie- och yrkesvägledning för högst ett år i sänder.

4 kap. Kvalitet och inflytande

Huvudmannanivå

3§ varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

Enhetsnivå

§4 Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3§ ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbete på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn och förskolechefen ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet

§5 Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Dokumentation

6§ Det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska dokumenteras.

Skollagen 10 kap. Grundskolan

Allmänna bestämmelser

Utbildningens syfte

2§ Grundskolan ska ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa.

Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning. Utbildningen ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Skollagen 15 kap. Allmänna bestämmelser om gymnasieskolan

Allmänna bestämmelser

Utbildningens syfte

3§ Utbildningen i gymnasieskolan ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolesektorn.

Lgr 2011 avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag

Likvärdig utbildning

Skolan ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster. Den ska därför ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen oberoende av könstillhörighet.

Rättigheter och skyldigheter

Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadsha-

vares rätt till inflytande och påverkan. Det är inte minst viktigt som underlag för den enskildes val i skolan.

Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Den ska utveckla deras förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.

Lgr 2011 avsnitt 2.2 Kunskaper

Skolan ska ansvara för att eleverna inhämtar och utvecklar sådana kunskaper som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem. Dessa ger också en grund för fortsatt utbildning.

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.

Mål

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- Kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.

Lgr 2011 avsnitt 2.6 Skolan och omvärlden

Eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet i skolan. De ska också få underlag för att välja fortsatt utbildning. Detta förutsätter att den obligatoriska skolan nära samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till. Det förutsätter också en samverkan med arbetslivet och närsamhället i övrigt.

Mål

Skolans mål är att varje elev

- kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden,
- har inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv, och
- har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder.

Riktlinjer

Alla som arbetar i skolan ska

- verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö, och
- bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller social eller kulturell bakgrund.

Läraren ska

- bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning, och
- medverka till att utveckla kontakter med mottagande skolor samt med organisationer, företag och andra som kan berika skolans verksamhet och förankra den i det omgivande samhället.

Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska

- informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning, och
- vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.

Lgr 2011 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektor det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- samverkan med skolor och arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får konkreta erfarenheter av betydelse för deras val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning,
- den studie- och yrkesinriktade verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning,
- personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.

Lgr 2011 Avsnitt 3.15 Samhällskunskap

Undervisningen i samhällskunskap ska behandla följande centrala innehåll i årskurs 7-9

Samhällsresurser och fördelning

Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.